

D R E P T U L

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaogă timbrul postal

S U M A R :

Obligația de restituire a împrumutului în materie de împrumuturi bănești, de d-l D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I*: Dem. Georgescu cu Maria Cartoian.— N Tomescu și alții cu Ecaterina Sabariski, ca tutoare și alții.— *Notă*.

Tribunalul județului Tutova: Chiriac Gheorghiu cu Societatea «Dacia-România» și judecătorul-sindic al tribunalului Tutova.

Obligația de restituire a împrumutatului în materie de împrumuturi bănești

(Comentariul art. 1578 și 1579 § ultim, adaos de legiuitorul nostru după art. 1822 § ultim din codul italian).

Am văzut în No. 79 al acestei reviste ce trebuie să restituie împrumutatul, atunci când împrumutul are de obiect alte lucruri fungibile de cât bani (art. 1584—1586).

Cată acum să vedem ce trebuie să restituie atunci când împrumutul are de obiect o sumă de bani. Această materie este reglementată prin art. 1578 și 1579 § ultim¹).

Decâteori împrumutul, în loc de a avea de obiect lucruri fungibile, are de obiect o sumă de bani, restituirea trebuie să se facă în monete de aur sau argint având curs legal în țară, în momentul facerii plăței²).

1) Art. 1578 din codul nostru reproduce art. 1895 din codul francez, iar art. 1579 § 3, adaos de legiuitorul nostru, reproduce art. 1822 § ultim din codul italian. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă text: «*Se viene allertato il valore intrinseco delle monete, o sono messe fuori di corso, si rende l'equivalente al valore intrinseco che le monete avevano al tempo in cui furono mutuate*». Cpr. art. 1327—1329 C, Calimach (987—989 C. austriac).

2) Creditorul, fie chiar Statul (*lex non distinguit*), nu poate însă fi obligat a primi monetele de argint decât pentru suma maximum

Dacă este vorba de un împrumut constatat printr'o cambie, restituirea trebuie să se facă în moneta arătată într'ansa (art. 315 C. com.).

Va să zică, debitorul nu mai este obligat a restitui de astădată lucruri de aceeaș calitate, el pu-

de 50 lei, iar acele de nikel (acele de bronz ne mai având fiindă astăzi, după legile din 13 Aprilie 1900 și din 12 Aprilie 1905), numai pentru suma de 5 lei (art. 8 și 14 L. pentru înființarea unui nou sistem monetar din 17 Martie 1890). Se poate însă conveni că plata unei sume de bani să se facă în monete străine determinate prin convenția părților (art. 969 C. civil și 315 C. comercial). Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 494, text și nota 3. Cpr. art. 244 C. civ. german.

Cât pentru biletele de bancă, creditorul nu poate fi obligat a le primi, dacă n'au fost anume prevăzute în convenția părților, pentrucă, după legea noastră, ele nu au, ca în Franța, curs legal și forțat pentru particulari. Ele nu sunt obligatorii decât pentru casele Statului și ale stabilimentelor publice dependente de Stat. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 495.

Presupunând însă că ar interveni o lege, care ar declară și la noi cursul forțat al biletelor de bancă, creditorul ar putea necontestat fi silit a primi aceste bilete, după valoarea lor nominală, pentrucă legea care, în timpuri de criză, stabilește cursul forțat al biletelor de bancă, este neapărat o lege de ordine publică.

Cestiunea este însă de a se ști dacă creditorul va putea, în baza unei convenții speciale, să reclame diferența între valoarea reală a hârtiei monete și a speciilor metalice (*agio*). S'a decis că o astfel de convenție ar fi nulă, pentrucă, printr'ansa, s'ar contraveni la o lege de ordine publică. Cas. fr. Sirey, 73. 1. 97. Părerea contrară este însă mult mai juridică, pentrucă, pedeoparte, convenția părților nu împiedică legea asupra cursului forțat de a-și produce efectele sale, intrucât beletele de bancă vor fi primite după valoarea lor nominală, iar pe de alta. părțile pot fixa, după cum înțeleg, cuantumul sumei datorite, ținând samă de diferența care există între valoarea nominală și valoarea reală a biletelor cu cari urmează a se face plata. Prin anularea clauzei relativă la *agio*, se violează deci, pedeoparte, echitatea și convenția părților, iar pe de alta, se permite debitorului de a se liberă, plătind mai puțin decât datorește. Vezi în acest din urmă sens, singurul juridic după părerea noastră, autoritățile citate în tom. VI al Coment. noastre,

tând să facă plata cu monete mai rele decât acele primite, destul este ca aceste monete să aibă curs legal în țară.

De asemenea, el nu mai este obligat a restitui lucruri de aceeași specie (*idem genus*), putând să restituiască alte monete decât acele primite de dânsul, destul este numai să dea înapoi suma împrumutată în monete având curs legal în momentul facerii plăței (art. 1578 § 1).

Datoria unei sume de bani este deci cârmuită de alte principii decât acelea cari au de obiect celelalte lucruri fungibile; și aceasta pentru motivul că monetele au un curs oficial, pe care îl fixează legea (curs legal), pe când celelalte lucruri au numai un curs comercial, care variază după împrejurări³⁾.

Așa dar, în materie de împrumuturi bănești, și chiar în materie de orice obligații în genere având de obiect sume de bani, întrucât este în genere admisă că dispoziția art. 1578 este generală, iar nu specială la împrumut⁴⁾, principiul este că plata se face în monete având curs legal în țară, și că creditorul este obligat să le primească după valoarea lor nominală din momentul plăței. Intâmplându-se o sporire sau o scădere a prețului monetelor, înainte de a sosi momentul plăței, debitorul trebuie deci să restituiască suma numerică împrumutată, și nu este obligat a restitui această sumă decât în monetele aflătoare în curs în momentul facerii plăței (art. 1578 § 2)⁵⁾.

Astfel, dacă greutatea unității monetare, adică a leului, care actualmente este de 5 grame (art. 5

L. din 17 Martie 1890), ar fi scoborită printr'o altă lege la 4 grame, ceea ce legiuitorul este liber să facă, debitorul ar putea să se libereze, plătind cu monetele astfel reduse, cu toate că, în realitate, el ar restitui mai puțin decât a primit. Și, *vice-versa*, dacă greutatea leului ar fi urcată dela 5 la 6, debitorul plătind cu monetele astfel urcate, ar plăti mai mult, fără a fi în drept de a scădea diferența, plata trebuind să fie făcută, după art. 1578, în monetele având curs în momentul efectuării sale.

Iată un alt exemplu mai potrivit pentru țara noastră, unde rublele rusești de argint cari, în timpul războiului, valorau 4 lei, au fost mai în urmă reduse la 3 lei 70. Persoana care, în timpul războiului ruso-ture, ar fi împrumutat 400 lei într'o sută ruble de argint, pe când rubla valoră la noi 4 lei, n'a putut să se libereze, în urma reducerii cursului legal al acestor monete, restituind 100 ruble de argint, ci a trebuit, conform art. 1578, să adauge la această sumă 30 de lei, diferența de curs dela contractarea împrumutului și până la achitarea lui. Debitorul a plătit deci, în specie, 30 lei mai mult decât a luat⁶⁾.

Dispoziția art. 1578, fiind criticată de unii autori, ca contrară principiilor economice⁷⁾, nu este admisă în toate legislațiile.

Astfel, art. 988 din codul austriac are, în această privință, următoarea dispoziție: «Schimbările introduse de lege în monete, fără alterarea titlului lor, privesc pe împrumutător. Plata i se face în moneta determinată dată de dânsul, de exemplu: într'o mie galbeni împărătești, sau trei mii piese de câte 20 Kr., fără a se ține în seamă ridicarea sau micșorarea valorii lor nominale, în intervalul dela împrumut la plată. Dacă însă valoarea intrinsecă a monetelor a fost modificată, plata trebuie să se facă în proporție cu valoarea intrinsecă ce specia monetei împrumutate avea în momentul împrumutului (*so ist die Zahlung in Verhältniss zu dem inneren Werthe, den die gegebene Münz-Sorte zur Zeit des Darlehens hatte, zu leisten*)»⁸⁾.

6) Cpr. A'lex. Degré, *Scr. juridice*, I, pag. 530, 540 și *Dreptul* din 1891, No. 80, pag. 638.

7) Vezi P. Poni, *Prét*, 205 urm.; Baudry-Lacantinerie, II, 1030; Laurent, XXVI, 509; Massé-Vergé, IV, § 726, p. 464, nota 5, etc.—*Contrà*: Guillaouard, *Prét*, 81; Colmet de Santerre, VIII, 100 bis 1, IV, etc.

8) Cpr. art. 1328 din codul Calimach.

p. 496, nota 1. — În orice caz, nu mai incupe îndoiială că, dacă într'un contract de împrumut, s'a stipulat ca plata să se facă în aur, iar prețul realizat din vânzarea averii debitorului a fost deșus în altă monedă, creditorul este în drept a cere ca, în tabloul de distribuție, osebit de capital, să se i se plătească și o sumă reprezentând valoarea agiului, și această valoare să fie calculată, nu după cursul zilei în care se va face plata, ci după acela al zilei în care prețul a fost deșus la Casa de consemnații. *Cas. rom. Bult.* 1889, p. 630.

3) Cpr. Troplong, *Prét*, 229, p. 178. Vezi și t. VI al Coment. noastre, p. 490 și p. 497, nota 3.

4) Aubry et Rau, IV, § 313, p. 262, nota 11 (ed. 5-a) și alți autori citați în tom. VI al Coment. noastre, p. 490, nota 2.

5) Această regulă nu se mai aplică însă decâteori monetele au fost considerate, prin convenția părților, ca lucruri determinate în individualitatea lor, de exemplu: în materie de comodat (art. 1560 urm.), în materie de depozit (art. 1604), etc. Cpr. Aubry et Rau, *loco supra cit.*; Duranton, XII, 92, 93; Demolombe, XXVII, 258, etc. Vezi și tom. VI al Coment. noastre, p. 491, *ad notam*.

În orice caz, fie că dispozițiunea art. 1578 este dreaptă, fie nedreaptă, ea este necontestat excepțională. Ca atare, ea nu va fi deci aplicată decât pentru schimbarea cursului monetelor a avut loc în urma expirării termenului împrumutului, și după ce debitorul a fost pus în întârziere de a plăti; și în asemenea caz, schimbarea cursului nu-i va produce nici un folos, pentru că el fiind în culpă⁹⁾, nu poate trage foloase din această culpă.

În asemenea caz, el nu va restitui deci valoarea nominală, ci adevărata valoare a sumei împrumutate¹⁰⁾.

În fine, art. 1578 nu se va aplica decât pentru părțile au stipulat anume că oricare va fi schimbarea cursului monetelor în timpul împrumutului, nu se va ține nici o socoteală de această schimbare în momentul restituirii, și că, în orice caz, împrumutatul va restitui împrumutătorului o sumă în valoare egală cu cea primită. Art. 1578 nu este deci de ordine publică, fiindcă părțile îl pot înlătura prin convenția lor. Dacă, în Franța, s'au găsit autori cari să admită această soluție¹¹⁾, apoi cu atât mai mult ea este admisibilă la noi, unde putem trage în acest sens argument din art. 1579 § ultim¹²⁾, care nu există în codul francez și care, după cum am arătat în nota I, este împrumutat de la codul italian, iar nu de la codul Calimach, după cum pe nedrept afirmă amicul nostru, d-l C. Hamangiu, căruia se vede că i-a lipsit timpul de a căuta origina adevărată a acestui text.

După art. 1579 § ultim, adaos de legiuitorul nostru, regula art. 1578, care permite debitorului ce a primit monete bune, să restituie monete de o

specie și calitate mai rea, destul este ca ele să aibă curs în momentul facerii plăței, nu mai este aplicabilă decât pentru s'a făcut împrumutul în monete de aur sau argint, și s'a stipulat ca restituirea să se facă în monete de aceeași specie și calitate, dacă se va altera valoarea lor intrinsecă, dacă nu se vor mai putea găsi, sau dacă vor fi scoase din curs. În asemenea cazuri, se va restitui echivalentul prețului intrinsec, adică valoarea metalică, iar nu aceea a cursului legal ce monetele împrumutate aveau în momentul facerii împrumutului.

Alterarea monetelor împrumutate, raritatea lor sau scoaterea lor din curs¹³⁾, sunt atâtea cazuri fortuite, cari împiedică pe debitor de a restitui, conform convențiunei sale, monete de aceeași specie și calitate. Iată pentru ce el poate, în aceste cazuri, să restituie echivalentul sau valoarea metalică a monetelor din momentul împrumutului.

D. ALEXANDRESCO

13) Vezi asupra art. 1579 C. civil care, precum am arătat, este de origine italiană, Degré, *Scr. juridice*, I, p. 541 urm. și *Dreptul* din 1891, No. 80, p. 639 urm.; Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, V, 271, p. 424 (ed. 3-a, 1887); Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, IX, 204, p. 346 (ed. din 1907), etc.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 3 Noembrie 1909

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Dem. Georgescu cu Maria Cartoian

BILET LA ORDIN. — PRERECIPȚIA DE CINCI ANI. — ART. 184 DIN VECHIUL COD COMERCIAL. — ART. 308 REGULAM. URGANT.

Prescripția de cinci ani, prevăzută de vechiul cod comercial, prin art. 184, nu poate fi aplicată nici chiar biletelor la ordin semnate de un negustor, dacă ele nu sunt emise pentru fapte comerciale, de carece ele, potrivit art. 308 din regulamentul organic care face parte din vechiul cod comercial, sunt considerate ca efecte civile, cărora li se aplică prescripția din codul civil.

No. 412. — Respins, ca neintemeiat, recursul făcut de Dem. Georgescu în contra deciziunei Curții de apel din București, secț. II, No. 244 din 1909, dată în proces cu Maria Cartoian.

S'au ascultat: d-nii avocați B. Cernea și C. G. Dissescu, în desvoltarea motivelor de căsare; d-l avocat Em. Pantazi, în combateri.

9) «*Qui in mora est culpa non vacat*». Vezi t. VI al Coment. noastre, p. 150, text și nota 3 și p. 492. Cpr. art. 287 C. german.

10) Cpr. P. Pont, *Prél.*, 211; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 1895, No. 12 urm. Vezi t. VI al Coment. noastre p. 492.

11) Chestiunea este însă controversată. Vezi autorii citați într'un sens și într'altul în tom. VI al Coment. noastre, p. 493, nota 2.

12) Cpr. Degré, *Scr. juridice* I, p. 541. — Se poate deci stipula că restituirea se va face în monete de o natură determinată, de exemplu: în piese de aur de 20 lei, sau altele. Cpr. Troplong, *Prél.* 243; Guillouard, *Idem*, 83; Duvergier, *Idem*, 179, etc. Se poate de asemenea stipula că în momentul restituirii, părțile își vor ține respectiv socoteală de mărirea sau micșorarea cursului monetelor, survenită în cursul împrumutului, așa că nici una din ele nu se va folosi, în prejudiciul celeilalte, de mărirea sau micșorarea cursului a celorlalte monete. Baudry et Wahl, *Prél.*, 752 urm. — *Contra*: Guillouard, *Prél.*, 82; Troplong, *Idem*, 240; Duvergier, *Idem*, 177, etc.

Curtea, deliberând, Asupra motivului I de casare:

I. «Eroare grosieră, omisiune esențială, violarea dispozițiilor privitoare la transcrierea dreptului de creanță și în special a biletului la ordin, și violarea principiului că creanțele succesoriale se divid deplin drept între moștenitori.

«Am cerut la Curte să-mi admită proba cu martori, spre a dovedi faptul că contractul de împrumut pentru suma de lei 6481, constatată prin biletul la ordin din 5 Aprilie 1876, emis în ordin alb, fusese încheiat între mine ca debitor și socrul meu, Neașu Pană, ca creditor; că acest bilet, emis în ordin în alb, a rămas ca atare câțiva timp și după moartea lui Neașu Pană; că, astfel fiind, reclamanta dela prima instanță, Maria Cartoian, nu putea pretinde nici un drept personal asupra acestei creanțe rezultând dintr-o transcriere legală a creanței ce creditorul Neașu Pană nu i-a făcut; că, astfel fiind, acest bilet la ordin constituind o creanță succesorală, care, conform principiilor de drept, se divide deplin drept între comoștenitori, Maria Cartoian, una din moștenitoarele lui N. Pană, nu are nici o calitate să mă acționeze în numele celorlalți moștenitori, și nici dreptul să-mi reclame decât partea sa succesorală din această creanță, aparținând succesiunii lui Neașu Pană, iar nicidecum suma întreagă din zisul bilet la ordin. Aceste susțineri ale mele, pe lângă că sunt formulate în scris între motivele de apel, dar ele mai rezultă și din practica deciziunii Curții. De altfel, faptul că împrumutul a fost contractat de mine dela Neașu Pană, n'a fost contestat de intimata Maria Cartoian, ci, din contra, din toate împrejurările cauzei, rezultă că dânsa recunoaște acest fapt. Și cu toate acestea, Curtea, printr-o eroare grosieră, crezând că eu m'ași prevala de lipsa umplerii ordinului în momentul emisiunii, ca de o nulitate de formă a biletului la ordin, fără a ține seamă de concluziunile mele clare și precise, cari nu vizau nulitatea de formă ci calitatea reclamantei și dreptul ei de proprietate asupra creanței în litigiu, punct asupra căruia Curtea nu se pronunță de loc, comițând astfel și o omisiune esențială, ajunge, cu călcarea tuturor principiilor fundamentale de drept, și anume a cel că creanțele succesoriale se divid deplin drept între moștenitori, să mă condamne pe nedrept la o sumă întreagă din cea creanță succesorală».

Având în vedere decizia supusă recursului, din care rezultă că Maria Cartoian, intimată azi în recurs, intențând acțiune în contra recurentului, acesta a fost condamnat de tribunalul Vlașca să plătească numitei intimăte, pe lângă o altă sumă de bani, și suma de 6481 lei prevăzută într'un bilet la ordin cu data de 5 Aprilie 1876, care hotărâre a fost confirmată și de Curte în apel;

Considerând că recurentul înaintea Curții de apel, n'a cerut proba cu martori să dovedească faptul că împrumutul din biletul la ordin a fost încheiat între el ca debitor și socrul său Neașu Pană ca creditor, după cum pretinde azi în recurs, ci alte fapte, a căror dovadă Curtea de apel gășind-o inutilă, a respins proba cu martori ca atare;

Că dar motivul de casare din acest punct de vedere este inexact în fapt;

Considerând că asupra faptului pretins de recurent, cum că creditorul său fiind Neașu Pană, iar intimata una din moștenitoarele acestuia, n'avea dreptul să reclame întreaga sumă în numele celorlalți moștenitori ci numai partea sa din zisul bilet la ordin, care con-

stitue o creanță succesorală, tribunalul prin sentința sa, ale cărei fapte și motive Curtea de apel le adoptă în totul, se pronunță și motivează constatând că recurentul nu poate ridica această obiecțiune, căci intimata figurează singură ca creditoare în biletul la ordin în baza căruia reclamă, și prin urmare ea singură este în drept să ceară achitarea întregii creanțe;

Considerând că astfel fiind, nu poate fi vorba de eroare grasieră, nici de omisiune esențială sau violarea vre-unei dispozițiuni din lege, după cum susține recurentul în sus arătatul motiv de casare, și prin urmare acest motiv se găsește neintemeiat.

Asupra motivului II de casare:

«Violarea art. 184 codul comercial vechiu și greșită aplicare a art. 308 regulamentul organic.

«Atât tribunalul cât și Curtea de apel violează dispozițiunile categorice ale art. 184 din codul comercial din 1840, când respinge prescripțiunea invocată de mine, bazată pe acest text.

«Acest articol, care tratează materia specială a prescripțiunii, prevede două cazuri distincte când se aplică prescripția de cinci ani pentru biletul la ordin, și anume: a) când biletul la ordin este semnat de un negustor, negustoraș ori bancher; b) când este făcut pentru fapte de comerț.

«Vedem dar că, în primul caz, care este cu totul distinct de cel de al doilea, legiuitorul nu se ocupă deloc de natura în sine a afacerii, ci numai de faptul dacă biletul la ordin este semnat de un negustor, și în acest caz îl supune prescripției de cinci ani, indiferent dacă afacerea e comercială sau nu.

«Așa fiind, nu are ce căuta în această materie a prescripției dispozițiunile art. 308 regulamentul organic, care dictează regulile de organizare judecătorești și de competența tribunalelor comerciale și a celor polițienești.

«Dacă art. 308 regulamentul organic face distincțiune între bilete de orânduială date pentru lucrări neguțătorești și cele neneguțătorești, această distincțiune însă nu privește decât competența, și ea nu-și poate avea nici o aplicațiune în materie de prescripție, căci art. 184 nu face această distincțiune.

«Intrucât dar în fapt a fost dovedit și necontestat că eu, care figurez ca semnatar al biletului la ordin, eram negustor la acea epocă, rău tribunalul imi respinge prescripția de cinci ani, bazată pe art. 184 codul civil, și greșit face aplicațiunea art. 308 regulamentul organic».

Având în vedere că recurentul la instanțele de fond a invocat prescripția de cinci ani, bazată pe art. 184 din codul comercial vechiu, sub imperiul căruia a luat naștere obligațiunea constatată prin biletul la ordin în discuție, recurentul semnatar al acelu bilet fiind negustor la acea epocă;

Considerând că din dispozițiile art. 308 din regulamentul organic, care face parte din codul comercial vechiu, rezultă că biletele la ordin sunt socotite ca efecte comerciale, nu după calitatea de negustor a părților contractante, și numai după împrejurarea că ele au fost făcute pentru fapte de negoț și iau caracterul comercial când sunt achitate în dos de un negustor; că, prin urmare prescripția de cinci ani prevăzută de art. 184 codul comercial vechiu, nu poate fi aplicată biletelor la ordin, semnate chiar de un negustor, dar cari nu sunt

făcute pentru fapte negustorești, de oarece ele sunt socotite ca efecte civile, cărora li se aplică prescripția din codul civil;

Că, de altfel, art. 184 codul comercial vechiu, este tradus exact după art. 189 codul comercial francez, și doctrina în Franța dă aceiași interpretare acestui text de lege;

Considerând că, în speță, instanțele de fond, constatând că biletul la ordin, deși a fost semnat de recurent ca negustor, însă nefiind făcut pentru fapte de negoț, cu drept cuvânt au respins prescripția de cinci ani invocată de el;

Considerând că astfel fiind, instanțele de fond au făcut o justă aplicațiune a art. 308 din regulamentul organic, și n'au violat dispozițiunile art. 184 codul comercial vechiu, prin urmare și motivul II de casare este neîntemeiat;

Considerând că, în ce privește cel de al III-lea motiv de casare, recurentul prin avocații săi, a declarat azi în instanță că nu-l mai susține.

Pentru aceste motive, respinge.

Audiența dela 17 Iunie 1909

Președința d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

N, Tomescu și alții cu Ecaterina Sabariski, ca tutoare, și altul

TUTELĂ.— TUTOARE LEGALĂ CARE VOEȘTE A SE REMĂRITA.— CONSILIU DE FAMILIE.— DELIBERAȚIUNI.— TRIBUNAL.— HOTĂRIRE.— APEL LA CURTE.— ART. 638 ȘI 642 PR. CIVILĂ.— ART. 389 CODUL CIVIL.

INSTANȚĂ DE FOND.— ELEMENTE DE CUNVINGERE.— MARTORI.— DEPOZIȚIUNI ANTERIOARE.

INSTANȚĂ DE FOND.— FAPT ADUS LA CUNOȘTINȚĂ PRIN CONCLUZIUNILE SCRISE.— NEPRONUNȚARE.— DACĂ CONSTITUE O OMIȘIUNE ESENȚIALĂ.

1° Din dispozițiunile art. 638 și 642 procedura civilă, combinate cu art. 389 codul civil, rezultă că deliberările consiliului de familie care lasă sau ridică mamei ce voește a se remărita, tutela copiilor săi din prima căsătorie, pot fi atacate înaintea tribunalului, fie de către membrii consiliului, fie de către tutoare, și hotărîrea tribunalului este susceptibilă de apel.

2° Pentru a nu perde de drept tutela, art. 347 din codul civil nu impune mamei tutoare care voește a se remărita decât îndatorirea de a cere în prealabil dela tribunal convocarea consiliului de familie ca să hotărască dacă o menține sau nu în tutelă, iar nu și îndatorirea de a aștepta soluțiunea definitivă a chestiunei menținerii în tutelă și apoi să se remărite.

Prin urmare, mama tutoare este liberă să se remărite de îndată ce a convocat consiliul de familie

și i-a supus chestiunea menținerii tutelei, fără ca prin aceasta să încerce vre-o decădere din tutelă.

3° Nu se poate critică în casațiune procedarea Curței de apel, care s'a servit ca element de convingere despre moralitatea tutoarei de depozitiunile unor martori audiați cu ocazia unei cereri anterioare de distituire, când se constată că însuși recurenții au invocat și discutat înaintea Curței depunerile acelor martori aflate în dosarul tutelei.

4° Nu se poate invoca în casațiune omisiunea Curței de apel de a se pronunța asupra unui fapt care nu i-a fost adus la cunoștință decât prin concluziunile scrise, fără a fi fost relevat și discutat contradictoriu în ședință publică.

No. 270.— Respins, ca nefondat, recursul făcut de N. Tomescu și alții contra deciziei Curței de apel din București, secția I, cu No. 243 din 1907, dată în proces cu Ecaterina Sabarinski, ca tutoare, și alții.

S'au ascultat: d-l avocat D. Șoimescu, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat I. Țepeluș, în combateri; d-l procuror general C. R. Manolescu, în concluziuni

Curtea, deliberând,

Asupra motivului I de casare:

«Rea interpretare a art. 638 și 642 pr. civilă, combinat cu 347 și 348 din codul civil și cu art. 368, 402, 405, 407 și 410 din codul civil, precum și cu 639 pr. civilă și exces de putere; pe lângă acestea, dislințarea unei distincțiuni pusă prin art. 347 și 348 suszise, în combinațiune cu toate celelalte articole citate mai sus.

«Curtea de apel afirmă că din dispozițiile art. 638 și 642 proc. civilă, rezultă că, fără excepțiune, toate avizele consiliului de familie urmează să fie supuse aprobării tribunalului, care are puterea de a le modifica, și de aci deduce că și calea apelului nu numai că este deschisă în contra tuturor sentințelor tribunalului în materie de tutelă și că Curtea urmează să controleze sentința tribunalului, dar că atât tribunalul cât și Curtea ar avea puterea în toate cazurile (chiar în cazul prevăzut de art. 347 și 348), să judece și să modifice avizele consiliului de familie date în majoritate sau cu unanimitate, nu numai din punctul de vedere al păzirei legii și formelor, dar chiar făcând aprecieri de fapt asupra modului folositor sau vătămător cum se conduce tutela și a moralității persoanelor ce o conduce sau eventual ar putea fi chemate să o conducă.

«Interpretarea ce face Curtea și teoria sa este eronată.

«Consultând dispozițiunile legii relative la tutelă, găsim clar și expres că nu toate deliberările sunt supuse obligațiunei aprobării și omologării și apoi că numai în mod excepțional în cazul art. 402 din codul civil, tribunalul poate intra în aprecieri de fond. Intr'adevăr, art. 347 și 348 nu supune aprobării tribunalului avizele, pe când acolo unde legiuitorul a voit să le supună aprobării a spus-o expres, precum în cazul art. 402 urm. și 413 codul civil, iar art. 639 din procedura civilă spune prin termenii «când hotărîrea consiliului de familie trebuie să fie supusă aprobării tribunalului, etc.», și hotărâște și formele cum să se ceară și obție a asemenea aprobare.

«Așa dar, tribunalul și Curtea, judecând în fond o chestiune ce nu le e deferită prin lege, s'au substituit consiliului de familie

fără drept într'un caz neprevăzut de lege ; a desființat o deosebire ce rezultă din întreaga economie în specie a legii și a comis un exces de putere înfirmând opiniunea majorității».

Având în vedere că prin decizia supusă recursului s'a respins ca nefondat apelul făcut de recurenți în contra sentinței tribunalului, prin care se anulează deliberarea consiliului de familie al minorilor defunctului Apostol Alexandrescu și se menține în tutelă mama copiilor, intimata în recurs, dându-i-se ca tutor pe bărbatul său de al doilea Lazăr Sabarinschi ;

Considerând că chestiunea dedusă în judecata acestei Curți prin motivul de casare este de a ști dacă deliberările consiliului de familie, care lasă sau ridică mamei care voește a se remărita, tutela copiilor săi din prima căsătorie, pot fi atacate înaintea tribunalului fie de către membrii consiliului, fie de către tutoare, și dacă hotărârea tribunalului este susceptibilă de apel ;

Considerând că din dispozițiunile art. 638 și 642 procedura civilă, care completează codul civil și care sunt generale și categorice, rezultă că tutorul sau ori-care din membrii consiliului de familie au dreptul de a ataca înaintea tribunalului deliberările consiliului de familie, fără deosebire dacă sunt sau nu supuse omologării tribunalului, iar hotărârile tribunalului date asupra acestor deliberări sunt susceptibile de apel ;

Că la aceste dispozițiuni de lege precise și generale nu se face vre-o excepțiune prin vre-un text din codul civil sau procedura civilă, în privința deliberărilor, prin care, că în speță, consiliul de familie ar retrage tutela mamei văduve, care ar voi să treacă în a doua căsătorie ;

Că din contră art. 389 codul civil, prevede că în caz de destituire sau excludere a tutorului, acesta poate să facă plângerea înaintea tribunalului, rămânând dreptul de apel, în caz de nemulțumire, atât rudelor cari au provocat excluderea cât și tutorului ;

Că, în caz când consiliul de familie este chemat a se pronunța asupra menținerii în tutelă a mamei care voește a se remărita, este în joc nu numai interesul minorului, dar onoarea și demnitatea generală a mamei, și prin urmare, o asemenea chestiune atât de gravă și delicată merită și trebuie să fie supusă judecăței și controlului tribunalului, care este instanță mai înaltă, mai luminată și mai dezinteresată decât consiliul de familie ;

Că, așa fiind, când Curtea de apel a respins incidentul de neadmisibilitatea apelului și a considerat, ca și tribunalul, că hotărârea Consiliului de familie nu este definitivă, primind a judeca în fond cererea tutoarei, de parte de a fi violat, a făcut o bună aplicațiune a principiilor și a textelor de lege mai sus menționate ;

Că de aceea motivul de casare este nefondat.

Asupra motivului II de casare :

«Rea interpretare a dispozițiilor art. 347 și 348 din codul civil și exces de putere.

«Curtea vede în dispozițiunile acestor articole ca indispensabilă

pentru a nu perde tutela, numai cererea tutoarei de a se recăsători, nu însă și datoria de a aștepta ca deciziunea consiliului de familie să rămână definitivă, și conchide că odată formulată o asemenea cerere, ea poate să se recăsătorească, fără a fi considerată că a perdut de drept tutela, creând Curtea o despărțire între dispozițiile zisului art. 347, care consideră (cum e și logic) ca legată cererea cu deciziunea consiliului de familie. Prin această interpretare, nimicește însuș scopul voinței legiuitorului, și dar interpretează rău dispozițiunile zisului articol. Tribunalul găsește, din contra, că neașteptând tutoarea rezultatul definitiv al cererii sale, perduse de drept tutela, însă pentru considerantele de fapt ce pune, găsește tribunalul, contra voinței majorității consiliului, că este bine să o mențină și o menține, dându-i ca tutor pe soțul ei, calificând tutela ce le dă ca tutelă dativă, și o dă pe tema faptului împlinit, ceea ce constituie un exces de putere și o contrazicere, căci nu eră în drept tribunalul să nimicească consecințele pierderii de drept a tutelei pe calea ce a ales și contra voinței majorității consiliului, când stăbilea că tutoarea perduse de drept tutela».

Considerând că, pentru a nu pierde de drept tutela, art. 347 codul civil nu impune mamei tutoare, care voește a se remărita, decât îndatorirea de a cere, în prealabil, dela tribunal convocarea consiliului de familie, ca să hotărască dacă o menține sau nu în tutelă, iar nu și îndatorirea de a aștepta soluțiunea definitivă a chestiunii de menținere în tutelă și apoi să se remărite ;

Că, prin urmare, mama tutoare este liberă să se remărite, de îndată ce a convocat consiliul de familie și i-a supus chestiunea menținerii tutelei, fără ca prin aceasta să încerce vre-o decădere din tutelă ;

Că, în speță, Curtea de apel constată că intimata, mai înainte de a se remărita, a cerut convocarea consiliului de familie ca să hotărască dacă îi lasă ori nu tutela și a decis că prin aceasta voința legii fiind respectată, tutoarea nu a încercat nici o decădere și nu a încetat de a fi legalmente tutoare, până când justiția nu s'a pronunțat definitiv ;

Că, judecând astfel, a făcut o justă aplicațiune a art. 347 codul civil, și de aceea și acest motiv de casare este nefondat.

Asupra motivului III de casare :

«Violarea art. 185 și urm. din proc. civilă până la 205 inclusiv.

«Curtea, ca și tribunalul, își bazează hotărârile lor pe depozițiile unor martori audiați cu ocazia unei cereri de destituire cu mult anterioară cererii tutoarei, și dar, fără a admite printr'o incheere proba testimonială și a fixă punctele asupra cărora martorii trebuiau ascultați ; fără a-i citi și audia în această cerere a tutoarei, face apreciere asupra depozițiilor martorilor pe cari își sprijină hotărârile, cu toate că contestăm în specie dreptul Curței și tribunalului, după cum am zis în cele de mai sus două motive de casare».

Considerând că Curtea de apel, spre a stabili capacitatea și moralitatea tutoarei, s'a întemeiat între alte elemente, și pe depunerile martorilor audiați cu ocaziunea unei cereri de destituire anterioară ;

Considerând însă că, din concluziunile lor scrise, rezultă că însuși recurenții au invocat și discutat înaintea Curței de apel depozițiunile acelor martori aflate în dosarul tutelei spre a dovedi gradul de moralitate a tutoarei ;

că, prin urmare, și Curtea eră în drept, ca element de convingere, să examineze toate depozițiunile martorilor din acel dosar, și ca atare recurenți nu mai pot critica în casațiune acest mod de procedare al Curței la care ei însuși au recurs;

De aceia motivul de casare este nefondat.

Asupra motivului IV de casare :

«Omisiune esențială. Curtea omite cererea noastră de a constată că chiar în ședință, pe când pledam, ni s'a sustras după masa avocaților adversarilor, actul ce aveam dela Credit și că în urma ședinței a depus o mică sumă la Credit, iar certificatul ce am mai putut obține în urmă, nu mai pntea fi așa de zdrobitor ca acel sustras, fapt care am cerut prin concluziuni a ne permite să-l constatăm prin martori și registrele Creditului, și care eră de natură a învederă reaua credință a tutoarei și a soțului ei, precum și com-promiterea averei minorilor».

Considerând că faptul dispartiunii certificatului ce se invoacă prin acest motiv de casare, nu a fost adus la cunoștința Curții de apel decât prin concluziunile scrise, astfel că omisiunea Curței de a se pronunța asupra lui nu poate fi invocată înaintea Curței de casațiune, faptul nefiind relevant și discutat contradictoriu în ședință publică;

Că, dar, și acest motiv este nefondat¹⁾.

Pentru aceste motive, respinge.

Notă. — Asupra soluțiunilor consacrate prin deciziunea de mai sus a Inaltei Curți, Vezi D. Alexandresco, *Dreptul civil Român*, t. II (ed. 2-a), pag. 567, 574 urm. și 619 urm.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI TUTOVA

Audiența dela 18 Iunie 1909

Președința d-lui V. I. Bălășescu, președinte

Chiriac Gheorghiu cu Societatea «Dacia-România» și judecătorul-sindic al trib. Tutova

COMPETINȚĂ. — MAI MULȚI PĂRĂȚI. — FACULTATEA PENTRU RECLAMANT DE A-ȘI ALEGE TRIBUNALUL COMPETENT. — ART. 58 PROC. CIVILĂ.

ACȚIUNE. — RECLAMANT. — PĂRĂȚI. — RAPORT JURIDIC. CONEXITATE. — DACĂ CERERILE DE INTERVENȚIE POT FACE OBIECTUL UNEI CONEXĂRI. — DECLINATORIU DE COMPETENȚĂ. — ART. 110 PR. CIVILĂ.

INCOMPETENȚĂ. — DECLINATORIU DE COMPETENȚĂ. — CÂND POATE FI INVOCATĂ ACEASTĂ EXCEPȚIUNE.

1° Potrivit art. 58 pr. civilă, reclamantul având facultatea de a-și alege tribunalul competent atunci când în acțiunea sa figurează mai mulți pârâți, urmează că, deși în condițiile unui contract se indică tribunalul competent de a statua asupra orăruui litigiu născut din acel contract, totuș reclamantul poate introduce reclamațiunea sa la un alt tribunal, dacă fiind mai mulți pârâri, unul din ei aparține jurisdicțiunii acelui tribunal.

2° Reclamantul nu poate introduce în instanță

pe o persoană ca pârât, decât dacă există un raport juridic de obligațiuni între dânsul și persoana pârâtă.

3° Cererile de intervențiune nu sunt acțiuni distincte, cari să formeze pricini deosebite și astfel să poată da loc la o conexare în sensul art. 110 proc. civilă, și prin urmare declinatoriul de competență poate fi invocat chiar și după introducerea intervențiilor.

4° Decăderea din dreptul de a invoca excepția de incompetență, nu poate rezultă decât numai dacă declinatoriul de competență nu a fost propus înainte de orice judecare asupra fondului, iar nu și dacă justiția nu s-a pronunțat asupra cererii.

No. 30. — S'au prezentat : d-l avocat Massim-Lenș, din partea Societății «Dacia-România» ; d-l avocat Theodor Ioan, din partea reclamanților.

Tribunalul,

Asupra acțiunii intentată cu petițiunea înregistrată la No. 31444 din 31 Decembrie 1908 de Chiriac Gheorghiu, comerciant din Bârlad, în calitate de creditor gagist al falitului G. S. Rășcanu, prin care cere ca, contradictor cu judecătorul-sindic al falimentului G. S. Rășcanu, să se oblige societatea de asigurare «Dacia-România» din București să-i plătească cu privilegiu înaintea altor creditori ai falitului G. S. Rășcanu suma de 24.000 lei, reprezentând valoarea produselor falitului de pe moșia Tomești, pusă în gaj numitului și asigurată la societatea «Dacia-România», cari au fost distruse prin incediu, precum și asupra cererilor de intervenție la această acțiune, admise în principiu, făcute de următorii creditori ai falitului G. S. Rășcanu : Sava Geles, comerciant din Bârlad, cu petiția înregistrată la No. 3346 din 5 Februarie 1909, Neculae Docan proprietar din București, cu petiția înregistrată la No. 13012 din 2 Iunie 1909 și Atanasie Ivanovici, agricultor din comuna Pogana județul Tutova, cu petiția înregistrată la No. 13013 din 12 Iunie 1909 ;

Având în vedere că pârâta societate de asigurare «Dacia-România», prin avocatul său, a cerut declinarea de competență și trimiterea afacerii în judecata tribunalului Ilfov, unde-și are domiciliul societatea de asigurare «Dacia-România», în baza stipulațiunii din cap. IX art. 1 al condițiunilor generale ale contractului de asigurare, prin care părțile contractante, de comun acord și prin derogare formală și expresă dela dreptul comun, aleg competența instanțelor judiciare din București pentru judecarea tuturor litigiilor de orice natură și ori-care ar fi reclamantul decurgând direct sau indirect din contractul de asigurare, și a susținut că introducerea în cauză a judecătorului-sindic este făcută numai în scopul de-a proroga competența tribunalului Tutova pentru judecarea acestei afaceri, ce este dată prin convențiunea părților contractante în competența tribunalului comercial din județul Ilfov, de oarece în contra judecătorului-sindic reclamantul nu formulează nici o pretențiune, căci dreptul său de creditor gagist nu-i este contestat, din contră este recunoscut de judecătorul-sindic prin procesul-verbal de verificarea creanțelor creditorilor falitului G. S. Rășcanu ;

Având în vedere că soluțiunea acestei cereri depinde

1) S'au mai invocat două motive cari au fost respinse ca fiind relative la chestiuni de fapt de atributul suveran al instanțelor de fond.

de constatarea ce se va face, dacă în cauză este un singur pârât, adică numai societatea de asigurare «Dacia-România», căci, în acest caz, competența tribunalului Ilfov este incontestabilă față de stipulațiunea expresă derogatorie la dreptul comun prevăzută în cap. IX, art. 1 al condițiunilor generale din contractul de asigurare, sau doi pârâți între care figurează și judecătorul-sindic al falitului G. S. Rășcanu, căci în acest caz reclamantul având dreptul a alege tribunalul competente, conform art. 58 procedura civilă, bine s'a adresat tribunalului Tutova unde este domiciliul și reședința judecătorului-sindic al falitului G. S. Rășcanu, fiindcă stipulațiunea derogatorie prevăzută în cap. IX art. 1 al condițiunilor generale de asigurare nu este aplicabilă decât numai în cazul când societatea de asigurare «Dacia-România» este chemată singură în proces, iar nu și cu alte persoane;

Considerând că pentru a stabili dacă în cauză este pârâtă atât societatea de asigurare «Dacia-România» cât și judecătorul-sindic al falitului G. S. Rășcanu trebuie, a cerceta raportul juridic de obligațiune dintre reclamant și fiecare din părțile puse în cauză ca pârâți, căci numai de acest raport juridic depinde și acțiunea în justiție, care nu este altceva decât exercitarea prin justiție a dreptului părților, rezultând din acel raport juridic, în contra aceuia care tăgăduște sau se împotrivese de a recunoaște dreptul pretins, după cum se prevede prin art. 66 procedura civilă;

Considerând că suma de 24.000 lei pe care reclamantul o pretinde dela societatea de asigurare «Dacia-România» pentru produsele după moșia Tomești, a falitului G. S. Rășcanu, distruse prin incediu, provine din obligațiunea societății de asigurare «Dacia-România» rezultând din polița de asigurare No. 294958 din 5 Septembrie 1908, intervenită între societatea de asigurare «Dacia-România» și reprezentantul falitului G. S. Rășcanu, așa că raportul juridic rezultând din această poliță de asigurare fiind încheiat numai între falitul G. S. Rășcanu și societatea de asigurare «Dacia-România», numai falitul prin reprezentantul său legal are dreptul a uza de drepturile rezultând pentru dânsul din polița de asigurare, iar nu reclamantul care nu are calitatea de a lucra direct și în numele său în contră societății de asigurare;

Că reclamantul fiind numai creditor gagist al falitului G. S. Rășcanu, și acesta prin reprezentantul său, judecătorul-sindic al tribunalului Tutova, neexercitând prin justiție dreptul său rezultând din polița de asigurare în contră pârâtei, societatea de asigurare «Dacia-România», nu are decât numai dreptul de a exercită acțiunea oblică recunoscută prin art. 974 codul civil în contra obligațiilor debitorului său, astfel că numai în acest fel și cu drepturile falitului G. S. Rășcanu creându-se un raport juridic între reclamant și societatea de asigurare «Dacia-România», căci în contră judecătorului-sindic al falitului G. Rășcanu nu se formulează nici o pretențiune și nici acesta nu tăgăduște dreptul reclamantului de creditor gagist, din contră recunoaște că a fost admis la verificarea creanțelor cu privilegiul de gagist ce a cerut;

Că în această situațiune rolul judecătorului-sindic al falitului G. S. Rășcanu nu este de pârât în această acțiune în care a fost chemat de reclamant, ci de reclamant alături de dânsul pentru a susține pretențiunile sale în contra societății de asigurare «Dacia-România», rezultând din polița de asigurare menționată mai sus și care prin urmare nu pot fi formulate decât înaintea tribuna-

lului comercial de Ilfov, conform stipulațiunilor din condițiunile contractului de asigurare, intervenit între falitul G. S. Rășcanu, prin reprezentantul său, și societatea de asigurare «Dacia-România»;

Având în vedere că reclamantul prin avocatul său a obiectat în contra cererei de declinare competenței că nu mai poate fi admisă, conform art. 111 bis procedura civilă, de oarece a fost propusă după conexarea cererilor de intervențiune, făcute de creditorii Sava Geles, N. Docan și A. Ivanovici, cu acțiunea reclamantului; ori această obiecțiune nu este întemeiată atât pentru motivul că societatea de asigurare «Dacia-România», ca pârâtă, a propus prin reprezentantul său declinarea competenței înainte de orice altă discuțiune a acțiunii principale, cum se constată din jurnalul tribunalului No. 1026 din 6 Februarie 1909 și dacă nu s'a pronunțat tribunalul asupra cererei încă de atunci nu-i poate fi imputat, cu atât mai mult cu cât legea nu pronunța decăderea decât numai dacă declinatorul de competență nu a fost propus de parte înainte de orice altă discuțiune asupra fondului procesului, iar nu și dacă justiția nu s'a pronunțat asupra cererei, cât și pentru motivul că nu a existat o conexitate în sensul legii a cererilor de intervențiune cu acțiunea principală, înainte de a se propune și discută din nou declinatorul de competență, fiindcă pentru a există conexitate, după cum cere art. 110 procedura civilă, trebuie a fi introduse pricini diferite înaintea tribunalului, între care să existe o strânsă legătură sub raportul cauzei obligațiunilor sau al obiectului lor; ori, în speță, cererile de intervențiune făcute de creditorii Sava Geles, N. Docan și A. Ivanovici, nu formează pricini deosebite în sensul art. 110 procedura civilă, ci sunt cereri care se fac alături de acțiunea principală, formând obiectul aceleiași pricine ca și acțiunea principală la care se intervine;

Că astfel fiind, este întemeiată cererea de declinare de competență propusă de pârâta societatea de asigurare «Dacia-România» și afacerea urmează a fi trimisă înaintea tribunalului comercial din județul Ilfov;

Având în vedere că societatea «Dacia-România» a cerut cheltueli de judecată, cari pentru plata avocatului și cele cinci deplăsări ale sale, dela București la Bârlad făcute pentru acest proces, se apreciază la suma de 300 lei de care trebuie a fi despăgubită conform art. 140 procedura civilă, de reclamantul Ch. Gheorghiu și intervenienții care cad în proces;

Pentru aceste motive, redactate de d-l președinte, declină competența etc.

A apărut:

Suplimentul II (Volumul V)

DIN

„Codul General al României“

Coprinzând toate legile, regnamentele, decretetele, convențiunile diplomatice și circularile dela 1908—1909 luna Noembrie, având o «Aneaxă» cu toate regulamentele de navigație pe Dunăre și Prut, poliția porturilor, regulamentul comisiunei Danubiene, precum și toate *legiurile otomane* aplicabile pământurilor rurale din Dobrogea. Un volum de 1200 pagini adnotat cu trimiteri și note explicative de

C. HAMANGIU

Procuror la Curtea de apel din Galați.